

Ihmisten tekemiä päätöksiä

Keväällä julkaistiin kotieläimistä eristettyjen zoonoosibakteerien antibioottiresistenssivertailu lähes kaikista EU-maista. Uutinen jäi monelta huomaamatta ja osa ei ehkä pitänyt sitä uutisena, koska resistenssitilanne Suomessa oli edellisvuosien kaltainen.

Hyvä resistenssitilanne Suomessa on pitkäaikaisen viisaan eläinlääkärityön tulos. Olen huolestunut tilanteesta, joka saattaa heikentyä nopeastikin.

Maailmassa antibioottiresistenssitilanteen paheneminen on yksi merkittävimmistä ihmisten ja eläinten infektioitautien hoitotulosta vaarantavista tekijöistä. Tavallisista tulehdustaudeista voi tulla jälleen tappavia tauteja. 1940-luvulla tulivat antibiootit eläinlääkäreiden ja lääkäreiden käyttöön. Eläinlääkärin työ oli erilaista ilman näitä lääkkeitä.

Suomessa on säädetty maailman ensimmäisten maiden joukossa, että ainoastaan eläinlääkäri voi antaa antibiootteja koskevan lääkemääräyksen eläinten hoitoon. Näin on säädetty ja hyvä niin. Eläinlääkäreitä haastetaan kuitenkin joka päivä jättämään antibiootteja asiakkaalle varmuuden vuoksi tai varalle. Tietyin edellytyksin tämä onkin mahdollista, vaikka asiaa tulisi harkita entistä vakavammin.

Monissa maissa antibiootit ovat tavaraa, jota voi ostaa omalla harkinnalla ilman eläinlääkärin arvioita. On monia maita, joiden sairaalaan emme haluaisi joutua, koska moniresistentti sairaalabakteeri uhkaa yksinkertaistakin kirurgista toimenpidettä.

Eläimille annettavien antibioottien vaikutus ihmisten zoonoosibakteeriresistenssiin on selvä ja nähtävissä kahdesta EU-maita koskevasta vertailusta. Resistenssin seuranta on Euroopan elintarviketurvallisuusvirasto EFSA:n kokoama eri maiden aineistosta tehty vertailu. Toinen vertailu on Euroopan lääkevirasto EMEA:n julkaisema antibioottien käyttölujuja koskeva vertailu. Vaikka vertailuja on vasta muutamalta vuodelta, on niistä nähtävissä, että runsaasti antibiootteja eläimille käytävissä maissa on pahempi tilanne; esimerkiksi espanjalaisesta siipikarjasta eristetyt kampylobakteerit ovat lähes aina moniresistenttejä. Hollannissa resistenssitilanne on myös huono ja siellä onkin asetettu kovat tavoitteet vähentää eläinten antibioottien käyttöä. Tanskassa on hyvät seurantarjestelmät ja ohjeet antibioottien käytöstä, mutta käyttöluvut ovat korkeat. Tietoa on, toimenpiteitä tehdään, mutta tilanteen paranemisesta ei vielä ole näyttöä.

Suomessa resistenssitilanne on vielä verrattain hyvä, mutta käyttöluvut ovat viime vuosina tasaisesti kasvaneet. On aivan varmaa, että mikäli käyttöä ei saada vähenemään, resistenssi kasvaa meilläkin. Kyse ei ole luonnonvoimasta vaan tarvitaan ratkaisuja.

Kotieläinten pidossa on tapahtunut rakennemuutoksia, kuten kolmivaiheinen vasikkakasvatus, joissa infektioaine on pikkuvasikkavaiheessa niin suuri, että antibiootteja joudutaan käyttämään. Tehokkuutta ei tule estää, mutta kasvatusolosuhteita tulee kehittää niin, etteivät eläimet sairastu heti nuorena infektioitautteihin ja tarvitse antibioottilääkityksiä. Eläinlääkärit ovat infektioitautien ja niiden estämisen asiantuntijoita. Meidän on mentävä mukaan tekemään parempia ratkaisuja. Hyvästä esimerkistä käy suomalainen broilereiden tuotantoketju: tuotantopolven broilereita ei ole tarvinnut rokottaa eikä hoitaa antibiooteilla lainkaan, koska tautitilanne ja tuotantohygienia ovat hyviä. Suomalaisella eläinlääkäriosaamisella on ollut broilerin kasvatuksessa kansainvälisestäkin tunnustettua osaamista.

Ihmisten tekemistä päätöksistä on kysymys, ei sen kummemmasta.

Tuula Honkanen-Buzalski

professori, osastonjohtaja, Evira 31. elokuuta saakka